

Koroško Korošcem

Št. 51.

Celovec, dne 25. septembra 1920.

Izhaja dvakrat na teden.

Odstop ljubljanske deželne vlade in koroško vprašanje.

Ljubljanska vlada advokatov je, kakor smo že poročali, podala demisijo zaradi znanih, samoočebni umevnih ukrepov plebiscitne komisije. Belgradska vlada pa ni sprejela odstopa deželne vlade.

Poslanec Smodej, znani koroški hujšak, je stavil v parlamentu vprašanje ministrskemu predsedniku zaradi razmer na Koroškem. Kritiziral je ukrepe plebiscitne komisije, češ, da čudno soglašajo z nemškimi zahtevami (seveda, ker Nemci ne zahtevajo drugega kakor strogo izvedbo pogodbenih določil), nasprotujejo plebiscitnim določilom v mirovni pogodbi in protežirajo Nemce. Vprašal je ministrskega predsednika, ali hoče vložiti na pristojnih mestih proti takemu postopanju odločen protest in v nasprotnem slučaju izvajati konsekvence.

Odgovarjal mu je ministrski predsednik dr. Vesnič. Razlagal je, kako je bilo treba, da je komisija sestavljena iz ameriškega, angleškega, francoskega in italijanskega člana ter enega člana SHS države in enega člana avstrijske države. Jugoslovanski član ima pravico, da glasuje samo v prvi coni, avstrijski pa samo v drugi coni. Če se morajo po dogovoru umakniti in se bodo zamenjale z domačimi orožniki. Če je tudi vzrokov za nezadovoljnost, tako je nadaljeval dr. Vesnič, ne pozabimo, da smo v tej zadevi zainteresirana stranka in da kakor taka ne smemo zavzemati položaj sodnika, soditi morajo drugi. Ne smemo sumiti o vestnosti in volji komisije, da izvrši svojo nalogo v duhu in po besedilu dogovora. Vsak naš korak, ki bi odložil (zavlekel) plebiscit, bi bil pogrešen. Ni se bati, da bi naši zavezniki storili kaj takega, kar bi bilo proti duhu in besedilu dogovora in v našo škodo.

Poslanec Smodej se seveda ni zadovoljil z odgovorom ministrskega predsednika in je očital vladi strahopetstvo.

Vesničev odgovor dovolj jasno priča, da je postopala komisija popolnoma pravilno in nepristransko. Ker je odredila, da se morajo po pogodbenem dogovoru umakniti čete in tuji orožniki, so zagnali hujšaki strašen krik, kakor da bi se jim s tem storila največja krivica.

Jugoslavija je odobrila mirovno pogodbo in se s svojim podpisom zavezala, da spolnuje vse pogodbene točke. Ker so pogodbe v mednarodnem življenju nekaj svetega, nedotakljivega, se hoče tudi belgradska vlada ravnati po tem načelu, a ljubljanskim pustolovcem to ne ugaja, ker se jim tako zmešajo njih strene. Radi bi uganjali svojo pogubno politiko na lastno pest; hoteli so s svojim odstopom prisiliti belgradsko vlado, naj tudi ona sne dano besedo, a v Belgradu imajo hvala Bogu drugačne pojme o svetosti pogodb kakor v Ljubljani.

„Mož-beseda“ — tega izreka menda v Ljubljani ne poznajo. Kdor ne drži dane besede, temu nihče več ne zaupa in po vsej pravici ga vsi zaničujejo. Tako se godi tudi ljubljanskim državnim krmilarjem; nihče jim več ne verjame, ker ves čas niso držali nobene pogodbe. (Glej „Jugoslavijo“, 17. t. m.).

Skratka — dr. Brejcu in njegovim podrepnikom se je izjalovila njih nasilna politika. Plebiscit se ne bo vršil v senci bajonetov, kakor so menili in ljudstvo se — oddahne.

Ravno pred enim mesecem smo pisali besede: „Kakor ste morali zapustiti Radgono, Špilje in druge kraje kljub vsemu obotavljanju, ravno tako boste morali pobrati svoja

kopita iz Koroškega.“ Jugoslovani pa so se rotili: „Nikdar se ne bomo umaknili!“

Kdo je imel prav? O, mi dobro poznamo domišljavih širokonstnežev! Zdaj kriče in vpijejo: „Zmaga bo naša!“ Mi pa pravimo: „Tako gotovo kakor je Amen v Očenašu boste pogoreli!“ Tega pa ste sami krivi, ker ste s svojim nasilnim, surovim postopanjem najbolj agitirali za Avstrijo.

Na svidenje dne 10. oktobra, ki bo dan našega osvobodjenja in vašega poraza!

Važni ukrepi plebiscitne komisije.

1. Glasom sklepa glasovalne komisije z dne 13. septembra 1912. l. ne smejo voziti posebni vlaki (Extrazüge) v glasovalno ozemlje ob posebnih prilikah, kakor zborovanjih itd.

Osebam, ki prihajajo od zunaj v glasovalno ozemlje, je prepovedano, udeleževati se shodov itd.

Oblasti so dobile ukaz, naj strogo nadzirajo izvedbo tega ukrepa. S to pametno naredbo je kranjskim zagrizencem onemogočeno terorizir, ti domačine in razbijati njih shode. Sako nedeljo, vsak praznik so se kar vsuli na Koroško ti vasiljivi suroveži ter se vedli prav kakor — balkanci. Zdaj jim je, hvala Bogu, odklenkalo in sicer — za vedno.

2. V občinah, ki štejejo večje število glasovalcev, bo več glasovalnih prostorov, in sicer približno za vsakih 600 glasovalcev po en glasovalni prostor.

3. Vsak glasovalec dobi pred vstopom v glasovalni prostor kuverto, v kateri bosta ena bela in ena zelena glasovnica. V posebni celici raztrže glasovalec glasovnico za ono državo, za katero noče glasovati ter vtakne obe glasovnici (celo in raztrgano) v kuverto, ki jo nato odda.

4. Člani občinskih odsekov in orožniki bodo glasovali v oni občini, kjer bodo na dan glasovanja vršili svojo službo.

Nasilje nad cerkvijo v Jugoslaviji.

Ker so začeli SHS-hujšaki agitirati tudi z vero, češ, v Avstriji je vera v nevarnosti, opozarjamo bralce na dejstvo, da so v Avstriji državljani v vsakem oziru popolnoma svobodni; zajamčena jim je osebna svoboda, svoboda mišljenja in ravno tako tudi verska svoboda. Vsemu svetu je znano, da je ravno prebivalstvo v alpskih deželah zelo pobožno in to pobožno ljudstvo naj bi dopustilo, da se kratijo verske pravice? To je zopet ena tistih izmišljotin, s katerimi hočejo jugoslovanski agitatorji preslepiti glasovalce. Ne- ne — pri nas vera ni v nevarnosti, ker ljudstvo samo postave dela, pač pa je vera ogrožena v SHS-državi. Berite „Slov. Narod“ z dne 8. t. m., kjer stoje besede: „Rešiti moramo dušo iz verig duhovnega robstva latinskega (rimskega) sveta in se odpovedati Rimu in vseh njegovih del javno in odkrito.“ Odpovedati se Rimu se pravi odpovedati se katoliški veri.

„Večerni list“ (števil. 208, 14. t. m.) pa prinaša to-le vest iz Subotice: „Minister za prosveto (za šole), Pribežević, predstavlja učitelje v Macedonijo in nastavlja nove, Srbe; učni jezik v šolah mora biti srbski s cirilico. Župnik na deželi ne

more biti več upravitelj šole. Doslej so se vodile vse šole v strogo verskem duhu. Pribeževič hoče tega duha popolnoma pregnati. A ne dovolj tega. Ampak demokraci so namerili svoj udarec tudi naravnost na cerkev. Te dni je minister za vere, Marinkovič, poslal duhovščini ferman, v katerem ukazuje, da morajo duhovniki vsako svojo službo v cerkvi prijaviti preje policiji.

Tu se ne zahteva nič manj in nič več, nego da mora duhovnik, predno gre maševati, pridigovat, poročati ali krstiti, iti iskat policaja, da mu to dovoli in ga pri tem nadzoruje. Današnje „Novine“, ki so poročale o nasilju teh ministrov proti cerkvi in šoli, so bile zaplenjene . . . Zadnja dejanja centralističnih demokratov kažejo, da bi liberalci tudi pri nas radi uvedli tak sistem, kakor v Vojvodini.“

Slabo so jo pogruntali hecarji, ko so začeli agitirati z vero. Naši Korošci niso tako nerazsodni, da bi ne vedli, da je v Avstriji popolnoma izključena vsaka protiverska postava, ker pri nas odločuje v tako važnih stvareh ljudstvo samo, ne kakor v Jugoslaviji, kjer ministri samooblastno ukazujejo, kar se jim zljubi, ljudstvo pa mora škripaje z zobmi — molčati.

Vemo, da bodo rekli nasprotniki: v Avstriji so na krmilu socialni demokratje in ti da so brezverci. Na to odgovarjamo, da socialni demokratje nimajo večine in da njih moč vidno pojema.

Pri nas torej ni treba nikomur v skrbeh biti zaradi vere, pač pa preti v Jugoslaviji katoliški veri velika nevarnost, kar dokazeta zgoraj objavljena članka iz „Slov. Naroda“ in „Večernega lista“.

Jugoslovanski hujskači res ne poznajo drugih agitacijskih sredstev kakor laž, obrekovanje in natolcevanje in — nasilje.

Jugoslovanski voditelji o razmerah v SHS-državi.

I.

V Jugoslaviji so vendar razpisali volitve. Skoraj dve leti so vladali poslanci „samozvanci“, ne da bi smelo ljudstvo povedati svoje mnenje in izražati svoje želje glede državne oblike in drugih važnih zadevah. Seveda tudi v prihodnje ljudstvo ne pride do veljave, zato že skrbi volilni red. Volilni boj se je pričel. Demokratična stranka je priredila 12. t. m. v Ljubljani manifestacijsko zborovanje, na katerem sta govorila bivši minister dr. A. Kraher in ljubljanski podžupan dr. Triller. Prvi govornik je rekel med drugim:

„Polagoma prevzema vse dele našega naroda prepričanje, da ljudstvo samo še ni dovolj izšolano voditi državne posle, marveč da se moramo predvsem naslanjati na dober uradniški aparat. Razmere, kakršne vladajo danes, pa so nevzdržne. Uradnik je vsled materialnih težkoč in nesigurnosti svojega položaja izgubil na starem svojem ugledu ter se ne more s tisto vnemo in disciplino posvečati svoji dolžnosti, vsled katere je zlasti pri nas slovel. Uradniško vprašanje je zato eden prvih državnih problemov.“

V volilnem boju bo igralo veliko vlogo tudi naše gospodarsko stanje. Od Maribora do Skoplja smo složni vsi, da ni zadovoljivo. Nobenega dvoma ni, da nikjer v nobeni drugi državi ne občutijo draginje tako silno, kakor ravno pri nas, ker je naša država ena izmed onih, v katerih je živil v obilici, a njih cena tudi najvišja. Zavedati pa se moramo, da se draginja ne da ubiti z naredbami, temveč le z velikopotezno gospodarsko politiko za izboljšanje naše valute. Dosedanje metode so se izkazale za pogrešene. Prometna politika, carinsko postopanje je preprečevalo, da bi se naša država uveljavila na svetovnem trgu. Smotreno delo za dviganje naše valute je nemogoče, če se zvišuje železniška tarifa za 100 odstotkov. Že sami v Ljubljani občutimo posledice te brezglave politike, ker kmetje nočejo ničesar več prinašati na trg. Mi vemo, da šikane pri carinskem postopanju in birokratizem preprečujeta zdrav gospodarski promet. Mi vemo, da so največji škodljivci našega razvoja izrodki svobodne trgovine . . .

Mi hočemo, da bodi jugoslovanska politika poštena in ne razumemo, kako se more politika klerikalne stranke spozabiti tako daleč, da na eni strani v Belgradu odobrava proračun, na Slovenskem pa ga kropi z ognjem in žveplom. Mi ne razumemo, kako more hrvatski ban nastopati kot nekak hrvatski vladar, če pa pride sila do vrhunca, brzojaviti v Belgrad: „Rotim vas — pošljite vojaštvo!“ Ne razumemo, kako se more v naši državi širiti tajna agitacija proti žigosanju živine, na drugi strani pa se kliče na boj proti Italiji. Če ne damo vojaštvu niti možnosti, da zapiše, kar bi mu bilo potrebno, da uspešno nastopi proti sovražniku, potem tudi ne smemo zahtevati pripravljenost naše armade za obrambo naših pravic. Ne razumemo, da se zažene krik, če mora slovenski vojak tudi v Albanijo. Kdor hoče, da nastopijo na Koroškem Srbi, ta nima pravice protestirati, da branijo slovenski vojaki našo domovino na jugu. Koroška, reška, jadranska in albanska zadeva so deli eno in istega vprašanja, v katerem ima svoje prste Italija. Če naš vojak sproži svojo puško v Debru, je počila v Postojni!“

To so besede merodajne, dobro podučene osebe — bivšega ministra dr. Kramerja. Navedli smo jih, ker potrjujejo, kar smo vedno pravili; posebno značilno je, kar pravi o ljudstvu, češ, da še ni dovolj izšolano voditi državne posle. Iz tega sledi, da tudi v naprej ne pride do besede, da ostane dalje brez pravic. Glede gospodarskega položaja SHS države opozarjamo na Kramerjeve besede, da v nobeni drugi državi ne občutijo draginje tako silno, kakor v Jugoslaviji. Važno je tudi, da je minister n. r. priznal, da se kliče v Jugoslaviji na boj proti Italiji in izrecno govori o nastopu Srbov na Koroškem.

Korošci, ali veste, kaj to pomeni? Ali hočete, da vam zanesejo vojsko v vašo lepo domovino? Kdor ljubi mir in svobodo, ve, kaj mu je storiti.

II.

Resni politiki v Jugoslaviji — žal jih je bore malo — so že davno spoznali, da ni vse zlato, kar se sveti; spoznali so, da vodi nesrečna notranja in zunanja politika — posebno pa gospodarska politika v pogubo, v propad. A dolgo se nihče ni upal stopiti pred ljudstvo ter mu povedati resnico v obraz. Prvi se je ojunčil ljubljanski župan dr. Tavčar; svaril je pred slepim šovinizmom, pred besnim narodnim sovraštvom ter opozarjal na te in one nedostatke in napake. Za njim se je oglašilo še več drugih, ki so ravno tako ostro obsodili razdrapanje razmere v državi. Nič ni dvomiti, da je tem možem blagor države prva skrb; tem večja pozornost gre njih besedam. Zelo zanimivo je, kar je govoril dr. Triller, ljubljanski podžupan, na zborovanju demokratične stranke v Ljubljani dne 12. t. m., ker je dr. Triller znan po svoji odkritosrčnosti in resnicoljubnosti. Izvajal je:

„A k tlom je prikovana moja volja
in ni izhoda, ceste ne poti,
ni krila ne pomagajo sokolja
in s stisnjenimi čakam jaz zobmi.“

Tako se glasi mila tožba slov. pesnika iz sibirskega ujetništva in če nočemo prikrivati resnice, moramo priznati, da so našle te besede tisočkrat odmev v jugoslovanskih srcih, ki danes medle v nepopisni bedi in skoraj obupavajo.

Ne spadam med optimiste, ki vidijo našo prihodnost samo od dobre strani. Sem proti predpisani političnega mnenja, sem pa tudi proti politiki tistih, ki stiskajo glave v pesek, da ne vidijo črnih oblakov, ki se zbirajo nad našimi glavami. Prepričan sem, da je mnogo boljše, če gledamo, da spravimo to, kar se da nabrati na našem polju, še ob pravem času na varno, predno pride toča in nam uniči zadnje upe.

Če se ozremo danes nazaj v leto 1918., če se spominjamo, kako navdušenje za narodno svobodo je vladalo takrat, nam prihaja tesno pri srcu in zbrati moramo svoje duševne sile, da druga obletnica naše svobode in našega ujedinjenja ne bo manifestacija (razodetje) obupa, malodušnosti in nezadovoljnosti.

Marsikomu ne gre v glavo, zakaj se vrše med nami ti kruti politični boji in to v času, ko je odprta krvaveča rana jadranskega vprašanja in ko nam sovrag sega že tudi po našem Korotanu. Marsikomu izmed nas ne gre v glavo, zakaj ta nez-

nosna razdrapanost na gospodarskem polju. Jaz ne verujem, da se bodo volitve odločile samo po poti volilčevega srca, marveč sem prepričan, da gre ta pot tudi skoz želodec. Vsa gesla morajo utihniti, vse lepo doneče fraze so zaman, ko pa stoji pred nami dejstvo, da moramo v naši državi, v poljedelski Jugoslaviji jesti

najdražji kruh.

Kdor hoče najti pot do zmage, si mora biti predvsem v svesti, da je narodovo blagostanje predpogoj vsakega delovanja in da je brez narodovega blagostanja vsaka državna zgradba trhla in se mora končno zrušiti.

Po vsej Evropi, v Franciji, v Italiji, pa tudi v Nemčiji in Avstriji, vidimo še vedno, da imajo vezano trgovino za živila (vsaj deloma), ker uvidevajo, da bi mogla biti svobodna trgovina narodom pogubna. Taka trgovina bo mogoča še le, ko bo odprta svetovna konkurenca, sicer mora odpreti na stežaj vrata samo najhujšemu oderuštvi.

V naši državi je stala lansko leto pšenica še K 1,30, danes pa stane 8 do 9 K. In prav nobenega vzroka ne vidimo, ki bi utemeljeval to strahovito povišanje cene. Letošnja žetev je nasprotno boljša od lanske, mi pa moramo jesti 7 krat dražji kruh kakor lansko leto. Toda od te podražitve nima nič kmet dobička, marveč se maste samo one velike organizacije, ki so pokupile lansko leto po K 1,30 pšenico in jo shranile, da nam jo prodajo spomladi po 10 K. Zato ne smemo prenehati v svoji zahtevi: Doli s svobodno trgovino.

Zelo važno je za nas tudi vprašanje podražitve premoga. Konstatiram posebno, da se je vlada posluževala neresnice, ko je navajala številke o cenah premogu v Avstriji in na Čehoslovaškem. Navedla je napačne številke, ker je bila cena premogu takrat 200 do 250 K, ne pa 523 K. . . . Naš boj mora veljati korupciji in gospodarski razdrapanosti. Zadnji volilec mora pomagati, da zažgemo kup gospodarske in strankarske korupcije, ki se je nakupčila v parlamentu v Beogradu, da rešimo zlato Jugoslavijo.

Ali ste slišali, Korošci? „Jugoslovanska srca medle v nepopisni bedi in črni oblaki se zbirajo nad SHS-državo.“ Potem: Leta 1918. velikansko navdušenje in danes? „Obup, malodušnost in nezadovoljnost!“

V „Miru“ in „Korošcu“ in v različnih letakih nam slikajo lažnjivi agitatorji Jugoslavijo kot paradiž, dr. Triller nam pa pove, da vlada tam „neznosna razdrapanost na gospodarskem polju in da jedo v „bogati“ Jugoslaviji najdražji kruh“. Huj-skači pravijo: Glejte, v Avstriji je še vse na karte, dr. Triller nas pa hvali zaradi teh kart, ker je svobodna trgovina v sedanjih časih pogubna za vsako državo. In še nekaj je značilno namreč, da se celo jugoslovanska vlada poslužuje neresnice, kaj še-le agitatorji.

Dobrote in ugodnosti imajo samo na jeziku, v resnici jih sploh ni. Še enkrat ponavljamo: Jugoslovanom ne gre za dobrobit, za blagor Korošcev — da bi si radi Koroško prisvojili, temu je vzrok njih zemljelačna poželjivost in pa neizogibna vojska z Italijo, v kateri jim naj služi naša dežela kot bojišče.

Kaj bo z izvozom?

Tako zdi hujeski dunajski dopisnik v „Jugoslaviji“ z dne 17. t. m. ter pravi: „Belgrajski „Trgovinski Glasnik“ je poročal, da Avstrija noče več sprejeti iz Jugoslavije blaga, ki si ga je bila zagotovila na znanih konferencah v Beogradu meseca junija. In dostavil je, da pogodba je pogodba in da bo treba Avstrijo — prisiliti. Na Dunaju pa so mnenja, da se ne bodo pustili siliti, ker Jugoslavija ves čas ni držala nobene pogodbe; spreminjala jih je vsakih 14 dni po svoji volji.

Danes čitam v ljubljanskih listih vest, da je Avstrija za nekaj časa sploh — zaprla mejo uvozu iz Jugoslavije. Ko je Avstrija silno potrebovala živil in je plačevala visoke cene, ni bilo mogoče dobiti izvoznega dovoljenja, — zdaj pa, ko bi Jugoslavija rada izvažala, tu ni več sile za živež, ki povprečno ni dražji kakor pri nas. Ako pa primerjamo življenje v obeh glavnih mestih, Dunaj in Beograd, tedaj je življenje na Dunaju za polovico cenejše nego v Beogradu. Kdor ne veruje, naj poizkusi! Vsak Srbijanec, ako pride na Dunaj, se ne more dovolj prečuditi, kako je mogoče, da živi tu nad polovico ceneje. (He! „Mir“ pa „Korošec“ — ali slišita?)

Avstrija je torej danes v položaju, da Jugoslavije več ne rabi. (Agitatorji, pozor!) Bolgarija in Rumunija sta stopili na njeno mesto in pošiljata v Avstrijo živež po ceni, ki ne prekaša niti naše dosedanje — izvozne carine (Zoll). Meseca julija so n. pr. Bolgari prodali 4000 vagonov pšenice po 5 K 8 vin., 4000 vagonov koruze po 3 K 5 v, ječmena in ovsa blizu 4000 vagonov po 5 K, — a jugoslovanska izvozna carina je znašala po okroglo 6 K, torej niso Avstrijci plačali niti toliko, kolikor bi morali plačati le naše carine — brez blaga. Iz Argentine je došlo na Dunaj 10.000 vagonov koruze po 12 K 50 vin., dočim bi stala jugoslovanska koruza nekako po 18 K 50 vin. brez vozarine do Dunaja. Danes nočejo naše koruze za nobeno ceno, ker je imajo dovolj. Pšenične moke 00 so imeli toliko ob priznani varčnosti, da so jo posodili Čehom 1200 vagonov.

Sadje je v Avstriji ceneje nego pri nas. Vkljub temu je izvozna carina celo na sadje, da bi le ne prišel kdo v skušnjavo, da bi kaj Avstriji prodal.

Podobno je z vsemi našimi pridelki! Pa se boste doli čudili, zakaj vlada med kmečkim stanom tako strašna nezadovoljnost in nič se ne bo treba čuditi, ako nekega lepega dne Avstrija uvede — celo uvozno carino na pridelke iz Jugoslavije.

Kranjski huj-skači na Koroškem povzdigujejo Jugoslavijo v nebesa, se ponašajo z njenim bogastvom in love glasovalce z obljubami, ki jih nikoli ne morejo izpolniti, jugoslovanski državljani pa — stradajo in stokajo pod neznosnimi bremenmi. Agitatorji lažejo, da zalaga Jugoslavija do malega ves svet z živili, v resnici pa namerava Avstrija uvesti — uvozno carino za pridelke iz Jugoslavije. Svojih pridelkov ne morejo prodati, ker imajo pretirane cene, ker onemogočuje visoka carina vsak izvoz, ker so vrhutega prometne, razmere pod vsako kritiko.

Korošci, ali hočete glasovati za Jugoslavijo, za državo, kjer je vsa gospodarska politika tako skrajno brezglava in za ljudstvo tako neizmerno škodljiva?

SHS-agitacija.

SHS-agitatorji poudarjajo vedno in vedno izključno slovenski značaj glasovalnega ozemlja, češ, Nemcev tu sploh ni. Povejte nam vendar, zakaj potem izdajate nemške agitacijske spise? Komu so ti namenjeni? Ali ne izpodbijate s tem sami svoje trditve? —

Dalje je bilo brati v kranjskih listih in seveda tudi v „Miru“ in „Korošcu“, da je stavil celovški župan občinskim odbornikom zaupno vprašanje, kakšno stališče bi zavzeli, ako bi se začela z Jugoslavijo poganjaja, po katerih naj bi postala Drava meja, češ, cona A je itak izgubljena, rešimo vsaj cono B. V zadnji seji občinskega odbora je župan Wetzlar izjavil, da je ta vest od konca do kraja izmišljena. Torej: laž, laž in zopet laž!

Zanemarjena mladina.

Kakor vse, nazaduje v Jugoslaviji tudi šolstvo. „Jugoslavija“ z dne 18. t. m. toži, da se klati po ljubljanskih ulicah vse polno zanemarjene in podivjane šolske mladine, ki popiše, pomaže in pokvari vse.

Je-li to tudi eden izmed velikanskih napredkov v SHS-državi?

Neprijazne manire

izmajo po ljubljanskih kavarnah, hotelih itd. razni uslužbenci, zlasti natakarji (Kellner). Človeka, ki je bival prej n. pr. na Dunaju in bil navajen na točno, prijazno postrežbo, zelo neprijetno dirne ta ljubljanska robotost. Priporočati bi bilo, da se tudi v tem oziru držimo rajši zapadnih, nego albanskih navad. („Jugoslavija“, štey. 224.)

Čudno, v „Miru“ in „Korošcu“ nikoli nič ne beremo o teh pojavih nove jugoslovanske kulture!

Carinarsko gospodarstvo v SHS-državi.

Kar počenjajo carinarske oblasti v Jugoslaviji, presega že vse meje. Ljubljanski, mariborski in zagrebški listi prinašajo dan za dnevom pritožbe o škandaloznem postopanju carinarjev, a vse vkup nič ne pomaga. Trgovstvo trpi vsled nemarnosti teh balkanskih gospodov ogromno škodo, oziroma jo odvali na konsumente. Z Jugoslavijo ni mogoče kupčevati, kakor je razvidno iz članka „Jugoslavija na slabem glasu“ in tega so krivi SHS-financarji. **Blagovni promet med Jugoslavijo in Čehoslovaško je že več mesecev pretrgan**, tako da trpi ne samo čehoslovaška, ampak še bolj jugoslovanska trgovina. Posebna čehoslovaška komisija je dospela v Jugoslavijo, da prouči na licu mesta neznosne carinske razmere. Namerava staviti vladi v Belgradu ultimatum: ali vlada takoj poskrbi za redno, točno in brezhibno funkcioniranje carinskih uradov v Mariboru, Ljubljani in Zagrebu, ali pa — čehoslovaška vlada **ukine sploh ves nadaljnji promet z Jugoslavijo**. V Mariboru je komisija ugotovila naravnost kričeče razmere pri carinskem poslovanju. („Slov. Narou“, 14. t. m., št. 209.)

Izvrstno sliko teh ošabnih srbskih financarjev nam podaja ljubljanski „Naprej“ v št. 210. Tako jih popiše:

„V evangeliju stoji na isti stopnji s farizeji in v SHS hodi okoli s častniško sajkačo, častniško rozeto, jezdno palico, mnogo denarja, je ošaben, predrzen in surov s strankami, v gostilnah ali kavarnah zelo sijajen in često nespodobno pijan. To je carinar SHS-uradniška kasta pristno balkanske gospodarske politike. Slast po bakšišu te kaste s pomočjo korupcije nastavljenih uradnikov je prešla že v pregovor in gotovo ne pozna nobenih meja. Carinar je velik gospod, nosi uniformo, ima denar, nastopa mogočno in ošabno, govori samo srbsko in kako naj potem stranka ali navaden uradnik spozna njegovo delovanje, ali se še celo vpraša, kje dobivajo ti gospodje toliko denarja. Na carinskih uradih leži blago tudi v Mariboru — popolnoma pravilno naročeno in plačano in naročniki čakajo več mesecev na izročitev, ker ravno ne znajo na pravi način prikupiti se pri vsemogočnih gospodih. To se pa zgodi s pomočjo žvenkljajočega denarja in kdor ga nima, mora pač čakati; na svoje reklamacije ne dobi ne enkrat odgovora. Korupcija je v najbujnejšem cvetju. Uprava, bodisi politična ali gospodarska, je nasilna in vidimo, da so carinarji samo zato tu, da praznijo državljanom žepe, dočim so žrtve vsled kaosa (nereda) v politiki v uradih brez vsake zaščite in pravice.“

Kar pripovedujejo SHS-agitatorji o krasno urejenih razmerah v Jugoslaviji je sama farbarija, samo žlobudranje. Na zunaj huj — na znotraj fuj!

Gnile razmere.

„Bogata dežela smo“, tako beremo v „Večernem listu“ št. 197, „toda klub temu je naša krona v zunanjem svetu padla ravno ob žetvi. Naši javni nameščenci ponekod že tri mesece niso dobili plače, razna podjetja in dobavitelji: južna železnica, mlinarji in celo tiskarne odrekajo državi vsako nadaljno poslovanje oziroma dobavljanje (Lieferungen) na kredit, ker jim je država dolžna že visoke milijone in se ne zmeni za to, da bi svoje dolgove poravnala. Istočasno se steka po mnenju poznavateljev 60 odstotkov naše ogromne carine v nepoklicane žepe. **To so gnile razmere, ki smrde do neba.**“

Tej kritiki pač ni treba ničesar dostaviti.

Konec Narodnega predstavnika.

Sodba o „parlamentu“ se ne bo glasila ugodno. Kljub svojemu domala poldrugoletnemu obstoju ni zapustil druge pozitivne sledi za seboj, kakor volilni zakon; pač pa je negativnega dela, ki ga ima na vesti Narodno predstavništvo, večji zapisnik. Ne more ovreči obdolžitve, da je **izpodkopalo veselje do političnega delovanja pri širokih množicah in pri samostojnih posameznikih**, veselje, ki je bilo v prvi dobi naše državne eksistence res veliko. Uničilo zaupanje do političnega dela, do

dobre volje, zmožnosti in sploh do življenjske upravičenosti političnih strank. Vera v parlamentarizem pri nas je tako globoko padla, kolikor je to sploh mogoče. Količ kaj spreten absolutistični uzurpator bi lahko z malo vsoto kupil vse zaupanje **globoko razočaranih množic**. („Jugoslavija“ z dne 15. t. m., št. 221.)

Ubožno spričevalo.

Na drugem mestu poročamo, da je došla v Jugoslavijo češka komisija, da uredi promet na jugoslovanskih železnicah in spravi v red jugoslovansko carinarstvo. Z Dunaja pa pišejo slovenski dijaki, da je prevzela prehranjevanje jugoslovanskih dijakov švedska pomožna misija, ki daje dijaštvu cenejšo in boljšo hrano, kakor pa je to delala v preteklem letu bogata (?) in z žitom preobložena (?) domovina.

Pa človek ne bi klet naših nezmožnih in zločinsko birokratičnih voditeljev . . . („Jugoslavija“ z dne 16. t. m.)

Isti list se pritožuje, da je naročila vlada za novi regentov dvor potrebno pohištvo — v inozemstvu. Pohištvo se ne bo poceni, pa se bodo malo povisali davki in — dobro bo. Stroški so postranska stvar, o teh list sploh ne govori, ampak sramota boli, da Jugoslavija ne premore domačih tvrdk, ki bi bile zmožne za tako delo. Res ubožno spričevalo!

Jugoslavija na slabem glasu po svetu.

Po „Trgovskem Glasniku“ odklanjajo jugoslovanske državne železnice odškodnine za zgubljeno in poškodovano blago. Potem bi bila Jugoslavija zopet edina država, ki bi delala izjemo in tolkla pravico in pravičnost po glavi. Isti list trdi, da se je v SHS državi pokradlo za več deset milijonov dinarjev. — Kdo je toliko pokradel? Odgovor je lahek in na dlani! V tem pogledu uživa Jugoslavija slab glas po svetu! Zato tudi je tako silno težko delati kupčije s tujino. Nihče nam neče ničesar prodati na — **kako postaje v Jugoslaviji**. Celo Angleži, Belgijci, Sviciarji itd. nam stavljajo ponudbe le do — **zadnje postaje pred našo državno mejo**. Ravno tako je, ako kaj od nas kupujejo. Ni mogoče skleniti kupčije franko vagon v Jugoslaviji — pač pa vselej za blago, postavljeno na prvo postajo preko naše meje!

Naša vlada je pustila železnice v takem stanju, da je vsaka pošiljatev v Jugoslavijo silno riskantna reč — pošiljalec izroči blago na slepo srečo in če se blago „izgubi“, je v nevarnosti, da mu nihče ne povrne škode. Taka **dežela brezpravja** ne sme biti Jugoslavija! Ako že zahteva za prevoz take strašne cene, kakoršnih nima nobena druga država, naj vsaj tudi odgovarja za škodo, ki jo delajo njeni nastavljenici!

Pa še nekaj. Ko pride blago iz sosednje države preko naše meje, je sled za blagom izgubljena. Po cele mesece obtiči blago kje na poti in končno sploh ne pride na določeno mesto. Iz Amerike na Dunaj prihaja blago vedno v 6—8 tednih, z Dunaja do naše meje pride v nekaj dneh — ali od meje do Belgrada mine po več mesecev, a končno morate svoje blago iskati po celi Jugoslaviji! Pisec teh vrst ve za slučaj, da je že čez tri mesece blago na potu od meje do Zemuna — a danes nihče ne ve, kje se pošiljatev nahaja. („Jugoslavija“ št. 221.)

Vzorne razmere, kaj ne? So pač čisto drugačne, kakor nam jih slikajo v „Korošecu“, „Miru“ in v raznih letakih!

O postopanju z ujetniki,

ki se po dolgih letih odsodnosti vračajo v svojo domovino, je slišati naravnost neverjetne stvari. Da jih ni nihče sprejel, nihče pozdravil, nihče poskrbel za okrepčila in prenočišča — vse to nas ne preseneča: vajeni smo takih zanikrnosti od naše uprave. A naši možje in fantje tožijo še o slabšem. Po nekod, zlasti v Dubrovniku po izkrcanju so ravnali ž njimi kakor s sovražnimi vojnimi ujetniki, jih suvali sem in tje in jim, ko so začudeni in razočarani protestirali proti takemu postopanju, grozili — z batinami. („Jugoslavija“, št. 224.) — To pa še ni najhujše. Kakor poročajo drugi jugoslovanski listi, so ho-

teli vračajoče se ujetnike takoj po izkrcanju poslati na bojišče v Albanijo. Le z največjo mujo se je doseglo, da so smeli ujetniki domov.

Srečni jugoslovanski državljani!

Čemu vse to?

Tako vprašuje „Domoljub“ (števil. 36), ko pribija naslednja dejstva:

„1. Fantje so morali v vojaške. Ob minuti natančno si moral biti tam, sicer boš tako in tako kaznovan. Človek bi si bil mislil, da bodo fantje dobili pri vojakih takoj vojaške obleke, obutev, perilo itd., a mnogi so morali po tri tedne nositi svojo obleko in obutev, da so vse zamazali ali raztrgali, perila pa premnogi niti do danes niso prejeli nobenega.“

2. Včasih je dobil vsak rekrut svojo posteljo, in veselje je bilo pogledati v vojašnice, kak red je bil tam. A sedaj —? Po dva imata po eno 85 cm široko posteljo. Kako naj po dva spita na eni 85 cm široki postelji?

3. Včasih so šli vojaki ob prostem času lahko ven iz vojašnic. A dandanes? Poznamo slučaje, ko se ne sme nobeden ganiti iz vojašnice kot kaki ujetniki ali kaznjenci.

4. Hrana je pod vsako kritiko. Tako so dobili vojaki nekje eno nedeljo za opoldne samo košček mesa in malo žgančevke. Kje je kakšna prikuha? Kam gredo dovoljeni vojaški krediti?

To in še marsikaj jemlje vojakom in domačim veselje do vojaščine in večja splošna nezadovoljnost.“

Velikovški „Mir“ bo gotovo zopet pisal in rotil: „Ne verjemite lažem, ki prihajajo iz Celovca, verjemite nam, ki hočemo vaš blagor!“ Če je to zlagano, kar pišemo mi, potem se lažejo Jugoslovani sami, ker naša poročila so vzeta iz njih listov. V tem slučaju bi se torej zlagal „Domoljub“, pa to vendar ni mogoče, saj „Domoljub“ pišejo duhovniki — ali ne?

Duhovniki-agitatorji se pač lahko navdušujejo za vojaščino, ker njim ni treba k vojakom. Duhovniki, uradniki in učitelji tudi lahko agitirajo za SHS-državo: prvič so za to mastno plačani in drugič jim ne bo treba stokati pod strašnimi bremenami, ker itak ne plačujejo davkov itd. Ali vi kmetje, vi, oziroma vaši sinovi bi moral v vojaške, vi bi morali trpeti — zato ne poslušajte brezvestnih zapeljivcev, sami sodite, sami preudarite in prepričani smo, da boste glasovali za — Avstrijo!

Vojna posojila v Avstriji in v Jugoslaviji.

Avstrijski parlament je sklenil zakon, po katerem prevzame država vojna posojila. To je velepomemben sklep, s katerim si je mlada država dala najlepše spričevalo tako v moralnem kakor v kreditno-političnem oziru.

Izmed vseh držav, nastalih iz prejšnje podonavske monarhije, je avstrijska republika edina, ki je prevzela vojna posojila in s tem obvarovala ljudstvo velike škode. Druge države, ki so gospodarsko mnogo na boljšem, se ne zavedajo te svoje dolžnosti napram državljanom; tej je obremenitev po obrestih (Zinsen) previsoka, ona (Jugoslavija) zopet iz samega sovraštva noče nič slišati o vojnem posojilu, češ, da je služilo kot vojno sredstvo proti njej; pri tem pa nič ne pomisli, kako se oškoduje na ta način ljudstvo in ž njim — država sama.

Dobre posledice tega blagodejnega zakona se bodo kmalu pokazale: predvsem se bo utrdilo zaupanje v državno gospodarstvo in tudi vera v vladne obljube bo utrjena, najvažnejša posledica pa bo brezdvomno dober utis v inozemstvu.

V Avstriji torej ni treba biti v skrbeh nobenemu lastniku obveznic vojnega posojila, kajti vse banke bodo slej ko prej redno izplačevale obresti od vojnega posojila ob določenih rokih.

Kako pa je v vojnimi posojili v Jugoslaviji? Tam je izšel pred kratkim ukaz, da je treba prijaviti vse vojno-posojilne obveznice še tekom tega meseca v popis in žigosanje. Kaj se bo potem ž njimi zgodilo, o tem ne črhnejo besedice — najbrže bodo zginile za vedno, ker toliko je gotovo, da Jugo-

slavija ne bo nikdar prevzela vojnega posojila, najsi tudi trpi vsled tega ljudstvo ogromno škodo.

Tudi v tem, kako se rešuje važno vprašanje vojnega posojila se vidi, v kateri državi bolj skrbe za blagor ljudstva. V Avstrijo so se postavili na stališče ljudske koristi, Jugoslavijo pa vodi strast, zagrizenost in sovraštvo. Potem takem nas nič ne čudi, da je izpadlo zadnje državno posojilo v Jugoslaviji tako klaverno. Ljudje si po pravici mislijo: Kaj bomo dali državi posojila, saj nam ga itak ne vrne!

Korošci! S tem, da glasujete za Avstrijo, rešite tudi vojno posojilo, ki ga imate — v Jugoslaviji je zgubljeno.

—o—

§ 14 v jugoslovanski izdaji. Belgradska vlada je poslala vsem parlamentarnim strankam zakonski načrt, s katerim bi vlada dobila pooblastilo za izdajanje zakonskih naredb pod naslovom ukaz-zakona. Na ta način bi smela vlada izdajati zakone potom naredb, torej bi imela diktatorično moč. — Dalje je vlada sklenila, da se raztegne srbski zakon o zborovanjih in združevanju na vso kraljevino. Tudi ta zakon je za naše razmere skrajno neprimeren. Če pojde tako dalje, bomo kmalu sredi-balkanizma. („Večerni list“, dne 17. t. m.)

Kako spoštujejo pri SHS-armadi praznike. Iz raznih pisem iz Splita smo zaznali, da pukovska komanda ne da vojakom ob nedeljah in praznikih dopoldne prosto, da bi šli v cerkev k maši, ampak se jim ta dan nalagajo najgrša dela. Ali pukovska komanda in vojaška oblast ne vesta, da smo Slovenci katoličani? — V sredo, dne 8. t. m. na Mali Šmaren je bilo cel dan vežbanje. Če bi bil srbski praznik, bi tega ne bilo. Zahtevamo, da se naše nedelje in praznike bolj spoštuje in da se z našimi fanti drugače ravna! („Večerni list“, števil. 211.)

Nesnažnost v Ljubljani. Na ljubljanskem trgu imajo čudne pojme o značnosti. Nesnaga pa ni doma samo na trgu, temveč žalibog tudi po mnogih ljubljanskih gostilnah, kjer dobi človek včasih jedila v takšnih posodah, da mu postane kar slabo. Glede snažnosti zaostaja Ljubljana daleč za nemškimi mesti. Ni čuda, da se v Ljubljani tako širijo kužne bolezni. („Jugoslavija“, 21. t. m., števil. 226.)

Življenska možnost Avstrije.

Naši nasprotniki v enomer trde, Avstrija nima življenjske možnosti, češ, da primanjkuje potrebnih surovin v povzdigo proizvodnje in za oskrbo prebivalstva z živili. To utemeljevanje pa ne drži, kajti popolnoma slične so razmere v Švici in na Angleškem. Treba je samo vstvariti gospodarski položaj tako, da se izjednačita uvoz in izvoz. Drugi govore zopet o velikih dolgovih, ki jih ima plačati Avstrija. Ne samo Avstrija je v velikih denarnih stiskah, temveč vse države, ki so se bojevale, razven Amerike in Angleške. Francija dolguje 60 milijardov frankov, Italija ima mnogo več dolgov kakor Avstrija, zadolžena je Rumunija, Belgija, zadolžena je predvsem Srbija. Srbski finančni minister je še 5. t. m. izjavil, da se nahaja SHS-država v jako težavnem finančnem položaju in jugoslovanski časopisi, ki niso plačani po vladi, smatrajo za svojo dolžnost, opozarjati na dejstvo, da so vse govorice o izvrstni žetvi, o neizčrpnih virih zemeljskega bogastva prazne čenčarije.

Vprašanje, koliko dolgov ima država, ni tolike važnosti kakor vprašanje, kako namerava dotična država izboljšati svoje finančno stanje. Iz dobro podučenega vira se je doznalo, da so se skupni avstrijski izdatki proti lanskemu letu pomnožili za 82 odstotkov, dohodki pa za 201 odstotkov, primankljaj pa se znižal za 11 odstotkov. To je tem veselejši pojav v našem gospodarstvu, ker pri tem še ni upoštevana premoženska oddaja. O premoženski oddaji, s katero strašijo kranjski hujškači glasovalce, smo že obširno razpravljali, ter dokazali na podlagi uradnih podatkov, da se bo oddaja zahtevala samo od najbogatejših slojih, srednji in nižji sloji pa sploh ne pridejo v poštev.

Brezdvomno je, da bo naše gospodarstvo v doglednem času ozdravelo. V to je v prvi vrsti treba, da povzdignimo industrijsko proizvodnjo ter tako spravimo v ravnotežje uvoz in izvoz. V dosego tega namena imamo že na razpolago izdatne kredite iz Amerike in iz Anglije; predvsem je dobava volne zagotovljena. Marsikatero industrijsko podjetje, ki je moralo

ustaviti delo, zopet lahko obratuje. Z razpečavo industrijskih izdelkov bomo lahko pokrili stroške za živila, ne da bi pri tem padla naša valuta.

Položaj Avstrije torej nikakor ni tako obupen, kakor pa ga nam slikajo črnogledi in zlobni agitatorji za Jugoslavijo. Začetek za ozdravljenje in okrepitev je storjen in že se kažejo upapolni pojavi. Torej: Glavo pokonci in kvišku srca! S smotrenim delom, s pametnim gospodarstvom si bomo ustvarili zopet ugodne življenjske razmere in prav nič se nam ni batí za našo bodočnost!

Jugoslovanska sedanjost.

Pod tem napisom je nedavno priobčila berlinska „Vossische Zeitung“ potno črtico iz Balkana izpod peresa nepristranskega opazovalca razmer. V sledečem podajemo svojim bralcem kratek posnetek iz zanimive črtice:

„Balkan se prične zdaj že na Spodnjem Štajerskem, kjer ga takoj občutiš, kakor hitro prestopiš državno mejo. Okretna carinarjeva roka ti prebrska tvoj kovček in koščena roka mejne straže se pozna na vseh potnih listinah.“

Potem popisuje popotnik Zagreb in njega tržno življenje, ki se odlikuje po svoji živahnosti in po velikanskih množinah raznovrstnih poljskih pridelkov, katere pripeljejo kmetje iz okolice na prodaj. „A tudi znana balkanska lenoba se kaže, kajti na vseh koncih in krajih vidiš lenarfi postopače. Če bi kdo sklepal iz nakopičenih živil, da so tu doli življenjski pogoji ugodnejši kakor v severnih deželah, bi se zelo motil. Neverjetno se zdi, pa vendar je res: dunajske in budimpeštanske cene daleko niso tako visoke kakor jugoslovanske. Resnično velja za Jugoslavijo primera o sijajni bedi, ob kateri mora sredi polnih žitnih vreč lakote umreti, kdor nima dovolj „papirnatih cekinov“.

Državna valuta ima na nevtralnih tržiščih razmeroma še ugodno veljavo, v državi sami pa je brez kupovalne sile (Kaufkraft) in v tem tiči vsa tragika (žalost) težkih življenjskih razmer. Deloma je še v rabi dvakrat žigosani papirnati denar avstrijsko-ogrsko banke, raztrgan in razdrapan, ker je že 2 leti v prometu. Ta denar predstavlja najnižje vsote, s katerimi se sploh računa. Takozvana „Jugokrona“, ki velja v Avstriji več kot dvakrat toliko, nadomešča tukaj drobšč. Še-le dinar ima vrednost navadne napitnine (Trinkgeld). Splošno se računa v dinarjih, to se pravi: vsak znesek v kronah je treba množiti s štiri. Na novih bankovcih je označena vrednost sploh samo v dinarjih. Samo na nekaterih ti ponižni rdeči natis naznanja žalostno resnico, da je 10 dinarjev toliko kakor 40 kron. Zlo izvira odtod, da je prevzel dinar vrednost krone, vsled česar se je početvorila draginja vseh živil.

Kdor hoče potovati po Balkanu, mora svoje zahteve po življenjski kulturi opustiti, če ne, ga čaka strašno razočaranje. Cene industrijskih izdelkov vsake vrste so naravnost neverjetne, ker je Jugoslavija poljedelska država v pravem pomenu besede ter mora uvažati vse vsakdanje potrebščine: čevlje ravno tako kakor perilo, kose, papir, železne proizvode od vijaka do velikega stroja — skratka vse. Takoj po prevratu so imeli največ upanja do Francije glede uvoza industrijskih izdelkov. Seveda je moralo priti razočaranje; to je bilo vsakomur v naprej jasno, kdor je upošteval geografične razmere ter dejstvo, da je poznanje jugoslovanskega trga po nemških fabrikantih neobhodno potreben predpogoj za obojestransko koristne trgovske odnose. In res so se danes že streznili na slovanskem jugu in zopet je nemštvo v časteh; pa ne morda iz naklonjenosti, ampak iz treznega razmišljanja, da zamore edino nemška industrija dajati jugoslovanskim poljedelskim interesom ugodne protivrednosti. V Zagrebu in Belgradu bi kaj radi vidli združenje Avstrije z Nemčijo, ker bi imeli potem skupno mejo z državo, s katero žele priti za vselej v dobičkonosne trgovske stike.

V kavarnah na Jelačičevem trgu sede čez dan verižniki in predkupci. Ni je dežele v Evropi, kjer bi bila nepostavna kupčija v tako bujnem cvetu kakor v Jugoslaviji. Na zunaj je sicer trgovina še vezana, a v državi sami je svobodni blagovni promet. Verižniki pokupujejo žetev, dokler je še na polju. Imajo čarobne ključe, katere odpirajo še tako strogo

zaprto mejo in — izvažajo. Tistim pa, ki nujno potrebujejo industrijske izdelke, pa jih ne morejo uvažati, ker je treba v to dovoljenja deseterih oblastnij in ker je treba plačati nečuvno visoke carine — tudi tem kažejo ti trgovci brez časti in brez vesti pota, po katerih gre ceneje in hitreje.

Današnji Zagreb pleše okrog zlatega teleta. Prej tako mirno in čedno uradniško mesto se suče danes kakor omamljeno v novodobnem kupčijskem življenju. Mesto je že danes balkanizirano in civilizirani ljudje se nazivljejo tam Evropejci.

S tem, da smo priobčili to sodbo dobro opazujočega popotnika o jugoslovanskih razmerah, smo gotovo ustregli vsem bralcem, ker črtica je vsekakor jako zanimiva in podučna.

Nova sleparija.

Ker jim teče voda v grlo, so si izmislili „ljubi“ Jugoslavanov novo sredstvo, s katerim bi ljudstvo zbegali in sleparili. Ljubljanski listi poročajo: „Iz dobro informiranih krogov, doznava dunajski izvestitelj ljubljanskega (aha!) dopisnega urada, da dunajska vlada zopet resno misli na direktna pogajanja z Jugoslavijo glede Koroške. Tak namen je namreč pred meseci že obstojal, a se takrat ni izvedel, ker se je na podlagi izvestnih obljub pričakovalo, da bo plebiscit kljub vsemu ugodno izpadel za Avstrijo. (O tem tudi danes nihče ne dvomi!) Danes pa, po dosedanjem razvoju dogodkov na Koroškem v dunajskih vladnih krogih nihče več ne dvomi, da izpade plebiscit v coní A v prilog Jugoslaviji. (Da, na Kranjskem bo veliko veselje, da je Brejce na Koroškem tako „slavno“ pogorel!) Tudi glede cone B s Celovcem vred se vsled došlih poročil porajajo resne skrbi. (Te skrbi nas prav nič ne-skrbe!) Ker pričakuje dunajska vlada od direktnih pogajanj glede Koroške več dobička, kakor od plebiscita in ker želi tudi iz gospodarskih razlogov ostati v dobrih odnosajih z Belgradom, je po dobljenih informacijah sklenila, da v najkrajšem času predloži belgraski vladi načrt, po katerem naj bi se glede sporne Koroške dosegel sporazum.“

Ali jo niso imenitno pogruntali? Doba kislih kumar je vendar že minula, pa še vse eno take — race!? „Dosedanji razvoj dogodkov na Koroškem“ je ta-le: Vojaštvo je moralo čez Ljubelj, tuji orožniki so vzeli s težkim srcem slovo, nadzorstvo se je razveljavilo, general Majster jo je moral pobrati — in vsled tega naj bi se porajale resne skrbi? Ravno nasprotno je res, gospoda! Nikoli še nismo bili tako trdno prepričani, kakor danes, da je Jugoslovonom za vselej odklenkalo na Koroškem. Ljudstvo se zaveda, da je zlomljena moč krutih tlačiteljev in gre pogumno v boj za nerazdeljeno Koroško. Izmišljena, tendenciozna poročila ljubljanskega dopisnega urada so obupno sredstvo potapljačev se Jugoslovancev. Korošec vstaja in jugoslovanski nasilni vladi in vsemu trpljenju bo v kratkem konec!

Vstan'te Korošci!

Vstan'te Korošci,
Vzdignite rokó,
Ne najte pretrgat'
Domačo zemljó.

Vstan'te Korošci,
Saj je že čas,
Spod'te vse tiste,
Ki martrajo vas.

Pokaž'te tem ravbarjem,
Pokaž'te jim pot,
Pri nas se košatijo,
Kaj to je not?

Pravica zmaguje,
Zvestoba velja —
Kdor s Čuši glasuje,
Domovino izda.

Izseljevalno gibanje v Jugoslaviji.

Se enkrat se moramo baviti z izseljeniškim vprašanjem v SHS-državi, ker „Korošec“ svoje bralce še vedno pita z bajkami o „bogastvu, cenemu življenju in o urejenih razmerah mlade kraljevine“. Drugi kranjski listi so popolnoma drugačnega mnenja. „Korošec“ seveda mora tako pisati zaradi agitacije. Ljubljanska „Jugoslavija“ n. pr. pa piše: „Zadnji čas se je med našim kmetiskim prebivalstvom znova začelo izseljevanje v Ameriko. Po naših vaseh, zlasti pod Ljubljano in dalje proti jugu, gre vnovič začaran glas kakor prešerno upanje na srečo onostran morja. V časopisje so prišle doslej le neznatne vesti o tem novem izseljevalnem gibanju. V resnici pa je stvar mnogo resnejša: razpoloženje, kakor ga je opazovati v mnogih naših vaseh, kaže, da smo v začetku nove faze amerikanstva. V Ameriko se pripravljajo vse, mlado in srednje starosti, moško in žensko, ubožno in manj ubožno. Dozdaj so bile šele prve skupine, ki so se odpravile za srečo: po razpoloženju in pripravljanju soditi, jim bodo sledili še mnogi, mnogi tisoči.“

Kaj je vzrok temu, si ni težko predstavljati. Naša kmetijska posestva so povprečno tako majhna, da kažejo njih dohodki le premnogokrat letni primanjkljaj, ki ga je treba kriti iz kakega drugega vira. Kolikor se to more zgoditi s pomočjo razne domače industrije, s pomočjo dneve, zaslužka v mestih, v bližnjih tovarnah in podobno, se družine vzdržijo doma. Na premnogih krajih je to nemogoče.

To je eno. Med vojno se je sicer gospodarski položaj kmeta bistveno izboljšal, akoravno je prišlo to izboljšanje manj v prid malemu in najmanjšemu kmetu, kakor trdnemu. Še veliko važnejša pa je, zlasti danes, druga korenina tega našega narodnega zla. Preobilica krepkih moči, ki jim naša gruda ne more dati zadovoljive zaposlitve, si išče dela in eksistence pri industriji, ter odhaja, ker je v domačih mestih ne najde dovolj, v Ameriko. V tem se kaže pri nas ona brezposelnost, katere so se mnogi za konec vojne najbolj bali. Splošni gospodarski zastoj, ki pri nas — razen deloma v trgovini — prevladuje, ne kaže ugodne perspektive za one mlade ljudi s kmetov, ki bi si radi ustanovili čim preje svojo borno eksistenco. In evo rešitve: v Ameriko!

Če za zaključek premislimo, da gospodarske krize s splošnim zastojem še ne bomo kmalu prestali, tedaj moramo z žalostjo konstatirati, da bo pač še mnogo, mnogo vlakov z našimi Amerikanci oddrhalo proti Trstu. Vse dotlej, dokler se v naših mestih, v naših središčih ne bo naselila izdatna industrija.“

SHS-država torej ne more vzdrževati vseh svojih prebivalcev, ker ni zadostnega zaslužka, zlasti ker ni — industrije.

SHS-država v denarnih stiskah.

„Agramer Tagblatt“ piše: „V predsobah (čakalnih sobah) raznih ministrstev v Belgradu si podajajo upniki naše države drug drugemu kljuko. Kakor je bilo v prejšnjih časih vse polno ponudnikov, ki so želeli skleniti kupčije z ministrstvi, tako mrgoli danes upnikov v čakalnih sobah. Po cele ure čakajo in se ne dajo več odpraviti z znanim „Jutri!“, temveč zahtevajo nujno svoj denar. Dobavitelji se pritožujejo, da še delnega plačila za dobavljeno blago dobiti ne morejo. Vlada pa še hoče, da bi se sklenile nove pogodbe, da bi prevzeli nove dobave.“

Nekoč so se dobavitelji (Lieferanten) navalili na ministere zaradi nabav — danes morajo ministri loviti dobavitelje, ki bi bili voljni, državi še kaj dajati na up. Pa jih ne dobe!

Slabo se godi Jugoslaviji!

Slaba žetev v Jugoslaviji.

Priobčili smo govor dr. Trillerja, ki ga je imel na zborovanju JDS in v katerem je nastopil odločno proti svobodni trgovini. Znani strokovnjak v gospodarskih vprašanjih, Janko Jovan, se strinja z njim v prepričanju, da je svobodna trgovina v današnjih razmerah veliko zlo, samo proti Trillerjevi trditvi se brani v „Slovencu“ z dne 19. septembra t. l., češ, da je SLS (slovenska ljudska stranka) uvedla svobodno trgovino.

Nazadnje pravi doslovno: „Končno si dovoljujem opozoriti g. dr. Trillerja, da so njegove informacije o letošnji žetvi pogrešne: Letošnja žetev namreč ni boljša od lanske, mi se ne utapljam v žitu, ampak žetev je nasprotno slaba, niti srednja ni in se bojim, da bo s prehrano slabo preskrbljeno, če se bo izvozni kontingent 15.000 vagonov v resnici izvozil. Tudi bi nam v cenah ne bilo dosti pomagano, ako bi nam bila odprta svetovna konkurenca, kajti vsled kurza ameriške valute bi tudi ameriško žito k nam ne prispelo ceneje, kakor banaško.“

Pa se še vedno bahajo, češ, v Jugoslaviji je dovolj živeža. Tudi ob najboljši žetvi bi morali v Jugoslaviji stradati, ker imajo zanikrno gospodarstvo, kakor nikjer na svetu, vsled letošnje slabe žetve pa bodo trpeli še hujše pomankanje.

Ta nova trojica.

Pa šrajajo Čuši:
Trije bratje smo mi,
V trojedinem kraljestvu
Jednaki smo vsi’.

O nova trojica,
Maš spokan oltar,
Tricepna si že,
Trojčina nikar.

Je Srb gospodar,
Hrvat majar njega,
Krajnc pa poslednji
Za njimi cotlá.

Srb, ta ma prato,
Speh ma Hrvat,
Krajnc more pa koj
Fodranjo kuhát’.

Pri tih, moj Korošce,
En berač bi ti biv,
Od sam’ga petljanja
Bi mel hrbet ves kriv.

Kakor Lacarus srotej
Pobiral bi ti
Pod mizo bogat’ga
Drobtine, kosti.

Novice iz cone A.

Z velikim zadovoljstvom in zadoščenjem nas navdaja, da nam ni treba več pisati „iz zasedenega ozemlja“. Zasedenega ozemlja ni več — jugoslovanske čete so izginile. Zdaj divjajo samo še v žandarje preoblečeni pretepači, a tudi tem se bojo peruti pristrigle, da bo res mogoče neovirano in svobodno glasovanje. Ravno kar se nam poroča, da bodo poveljnikom orožniških čet v Velikoveu, Borovljah in Celoveu prideljeni za kontrolo ententni oficirji. Ta sklep plebiscitne komisije pozdravljamo, ker naši somišljeniki ne bodo več izpostavljeni samovoljnemu nasilju jugoslovanskih orožnikov, oziroma „prügelgardistov“. — Čas zasedanja je bil čas groznega trpljenja za naše zveste Korošce — a že vzhaja solnce svobode izza gore. Kmalu bomo veselo zavriskali: Koroška nerazdeljena in prosta za večne čase!

Ne maram bit Kranje,
Ne Srb, ne Hrvat —
Dober Korošec,
Hočem ostat!

Karavanke so meja med Balkanom in kulturnim svetom.

Pliberk. Dne 6. t. m. je šlo več koroških žena iz Ponikve na semenj v Pliberk. Na kolodvorski cesti so stali brata Gvaje, župan Štefan Kral iz Ljibuč in nek jugoslovanski uradnik. Ko so dospele žene v bližino teh gospodov, je rekel nadgeometer Gvaje prav glasno gospodu Kral-u: „Živio, zmaga je naša, ne pomaža nobena žavba več!“ Te besede pa niso imele zaželjenega uspeha, kajti najpogumnejša teh žena mu je zabrusila v obraz ta-le odgovor: „Zmaga je Vaša, Koroška je pa naša!“

Libuče. V nedeljo dne 19. t. m. popoldne je imelo Marijino društvo v gostilni pri Železniku v Spodnjih Libučah svoj shod. Navzoči so bili seveda tudi gospodje duhovniki kakor prošt Einspieler, kaplan Male in sodnijski in davčni uradniki. Kot varstvena četa pa je prišla „prügelgarda“. Mimo idočje ljudi so nahrulili in opljuvali.

Zvečer ob 6. uri so se napotili v Pliberk, na čelu Einspieler in Male. Za njima je korakalo Marijino društvo, prepevajoč hujskajoče pesmi: „Hej Slovani!“, „Mi se ne bojimo ne Nemca, ne Italjana“, „Nobenega zlodeja“ i. dr. Prepevajoč take izzivajoče pesmi, ki kaj malo pristojajo Marijinemu društvu, so vkorakale ženske v Pliberk. Vsled neprestanega vpitja jih je žejalo in zginile so v gostilno Narodnega doma.

Koroški očetje, koroške matere! Ob navzočnosti duhovnikov in kranjskih uradnikov se gode take stvari v koroški novi Srbiji, tak vzgled dajajo Vašim otrokom, tako jih uče! Le dobro pomislite svojo in svojih otrok bodočnost, predno oddaste svoje glasove.

Koroška mati.

Borovlje. Dne 17. t. m. se je vršila pri tukajšnjem odseku domovinskega sveta strogo zaslišavanje. Gospodje mogotei pri okrajnem glavarstvu, Ferjančič in dr. Hacin, sta bila namreč slišala, da koroški domovinski svet prav živahno kupčuje z usnjem, sladkorjem, s soljo in z drugim takšnim blagom. Baje so jima „špicelni“ tudi sporočali, da se pečemo z izdelovanjem ali vsaj z razpečevanjem ponarejenih 20 dinarskih bankovcev. Torej pozor, da se zasačijo zločinci!

Gospoda mogotea sta takoj poklicala gosp. višjega državnega upravitelja Anton Žvan-a ter ga poslala kot strokovnjaka v spremstvu policijskega agenta v gostilno „pri pošti“, kjer se baje nahaja ta delavnica ponarejalcev denarja. Naši ljudje so bili vsi vglobljeni v resno delo, kar se odpro vrata in vstopita gospoda od preiskovalne komisije. Predstavila sta se gospodu vodji Lora kot odposlanca okrajnega glavarstva, ki imata nalogo, da izvršita hišno preiskava in revizijo blagajne (kase). Gosp. Žvan je takoj obžaloval, da se je dal zlorabiti kot „špicel“ okr. gl. in ker ni našel nikakešne zaloge blaga — z letaki in z drugimi spisi bi mu bli radi postregli, a on je to hvaležno odklonil se jo hišna preiskava opustila, samo kaso, kaso so hoteli na vsak način imeti! Čudno se nam zdi, da je hotel ravno SHS-davčni nadupravitelj imeti našo agitacijsko blagajno! Gospodje od finančnega in davčnega urada, ali je s financami v SHS-državi že takona slabem? So-li morda državne kase prazne, da hočete potom takšnih uradnih vlovov priti do denarja? Kakor lahko postrežemo „našim ljudem“ s sladkorjem, z usnjem, s soljo in s petrolejem, z moko in žitom, ravno tako bi gospodom od tukajšnje davkarije lahko pomagali z denarjem iz zadrege. Torej gospodje Del Hunya, Žvan in konsortes, če drago, vam lahko postrežemo! V tem slučaju bi seveda morali pustiti agitacijo za SHS v uradu in izven urada, pa tudi med dopustom za agitacijo.

Vašega sodelovanja za našo stvar seveda ne potrebujemo. Vsekakor vam izrekamo najiskrenejše sočutje k praznim blagajnam!

Dostavek. Neposredno pred zaključkom lista nam je došlo iz Borovelj še sledeče poročilo: Dne 20. t. m. dopoldne je dal na ukaz okrajnega glavarstva novi žandarmerijski poveljnik, stotnik Stefančič, vse prostore Boroveljske podruž-

nice koroškega domovinskega sveta po žandarjih zasesti in vse spise zapleniti. Vest o tem najnovejšem nasilstvu SHS-glavarstva je spravila boroveljsko prebivalstvo in okoličane po konci, razburjenost je bila velikanska. Delavci so zapustili delavnice, vse prebivalstvo se je zbiralo pred glavarstvom in odločno zahtevalo, naj se takoj vrnejo zaplenjene stvari.

Okoli 4. ure popoldne so se vračali medzavezniški častniki (oficirji) distriktne komande iz Celovca ter so takoj razveljavili popolnoma neupravičeno zaplembo. Domoljubno prebivalstvo je odločne korake distriktne komisije pozdravljalo z velikim veseljem in zadoščanjem ter se je mirno razšlo na nje poziv. SHS-glavarstvo v Borovljah pa se je mislilo s tem oprati, da je zvalilo vso krivdo na žandarmerijskega stotnika Stefančič-a in ga še tisti večer odslovilo.

S to rešitvijo pa mi nismo zadovoljni, ker sta prava krivca glavar Ferjančič in dr. Hacin, ki sta odredila zaplembo (Beschlagnahme). Dr. Hacin je bil sam navzoč v naši zaplenjeni pisarni ter je hotel vpogledati spise. Ferjančič in Hacin sta vsled svojega 14 mesečnega nasilnega vladanja zgubila vse zaupanje prebivalstva, s tem novim nasilnim činom sta pa dokazala, da kljub medzavezniški kontroli nismo varni pred nadaljnjimi nasilnimi akti.

Zato zahtevamo kar najodločneje, naj se odstranita ta dva uradnika, v katerih vidi prebivalstvo slej ko prej zastopnika jugoslovanske nasilne vlade.

Čudno je, da je bil tistega dne ljubljanski „regent“ doktor Brejc v Borovljah. Omenjeni dogodek priča, da služi Jugoslovanom vsako sredstvo — in če je še tako krivično in nepostavno —, da bi ustrašovali ljudstvo. A z nami je pravica, ob njej se bodo razbile vse zlobne nakane Jugoslovanov!

Mrzla burja začne briti,
Vse cvetice pomori —
Jeseni se v naravi
In v Jugoslaviji!

General Majster je moral zapustiti Koroško. Ploščina

komisija ga je izgnala, ker ni držal svoje obljube, da ne bo agitiral na Koroškem. Med vojno je vahtal magacine, na Koroškem se je pa hotel delati junaka s tem, da je preganjal vse, ki niso trobili v njegov rog. Izdal je najprej svojo mater — doma je namreč iz Bavarskega —, potem je izdal Avstrijo in zdaj je še hotel, da tudi mi izdamo svojo domovino. Za svoje junaštvo je postal ta izdajalec slovensk general (prej je bil z mujo zlezal do majorja), a Srbi ga ne priznavajo kot generala, noben višji srbski oficir ga ne pogleda.

Ja, ja — ta general Majster, ta vam je res majster!
Sel je in nikdar več ga ne bo k nam!

Korošci!

Glasovanje je pred durmi! Vložite pri občinskem glasovalnem odseku prijavo za vpis v glasovalne imenike! Kdor ni vpisan, naj reklamira do vštetega 29. t. m.!

Pazite na glasovalno izkaznico! Ne dajte je iz rok!

Dopise je uposlati:
Uredništvu „Koroško Korošcem“, tiskarna Leon, Celovec.

**Sovražnikov moč že v prahu leži:
Glej kako četa za četo beži!**